

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جامعه شناسی (۱)

رشته های ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی

پایه دهم

دوره دوم متوسطه

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:
پدیدآورنده:
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

جامعه شناسی (۱) - پایه دهم دوره دوم متوسطه - ۱۱۰۲۲۰
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
علی انتظاری، حمید پارسانیا، نعمت‌الله کرم‌الهی، عبدالحسین کلاتری، لطیف عیوضی، محمدتقی عینی‌زاده، محمدمهدی ناصری، شهلا باقری، الدوز تبریزی، رقیه رودسرایی، ربابه فتحی، فهیمه میرصانع، (اعضای شورای برنامه‌ریزی) - اصغر اسلامی تنها، فرشته انصاری، آریتا بیدقی، حسین سوزنجی، سجاد صفار هرندی، محمدشریف متولی‌الموتی، فریدون ملای‌بحری، علی نوری، سیدمحمدحسین هاشمیان (همکاران شورای برنامه‌ریزی)

نصرت‌الله آقاجانی، حمیدپارسانیا، مهدی طغیان، لطیف عیوضی، نعمت‌الله کرم‌الهی، شمس‌الله مریجی (اعضای گروه تألیف) - سید اکبر میرجعفری، علیرضا کاهه (ویراستار)

مدیریت آماده‌سازی هنری:
شناسه افزوده آماده‌سازی:

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - محمد عباسی (نگاشتارگر/طراح گرافیک)، طراح جلد و صفحه‌آرا) - جواد قارایی، سامان خدایاری، علی محمدی راد، هادی دهقانپور، حامد نوری، سمیه آقاییگی، بهزاد عظیمی فلاحی، پریا امیرسمیعی، بابک آزادبخت، مرتضی کاردر، مهدی خدیوی، امیرمهدی حیدر، سارا شایان، سعید محمد زاده، ابودر جان علی پور، سهیل زند آذر، امیر محمد رهنما، مجتبی صدری، بهروز فیروزی، سهیلا امیری، مجید خسرو انجم، سید احسان باقری (عکاسان) - فاطمه باقری مهر، زهرا ایمانی نصر، رعنا فرج‌زاده دروئی، فاطمه گیتی جبین، زینت بهشتی شیرازی، ناهید خیام باشی، راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)

نشانی سازمان:

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹۰۹۲۶۶، دورنگار: ۸۸۳۰۸۳۰، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه: www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir

ناشر:

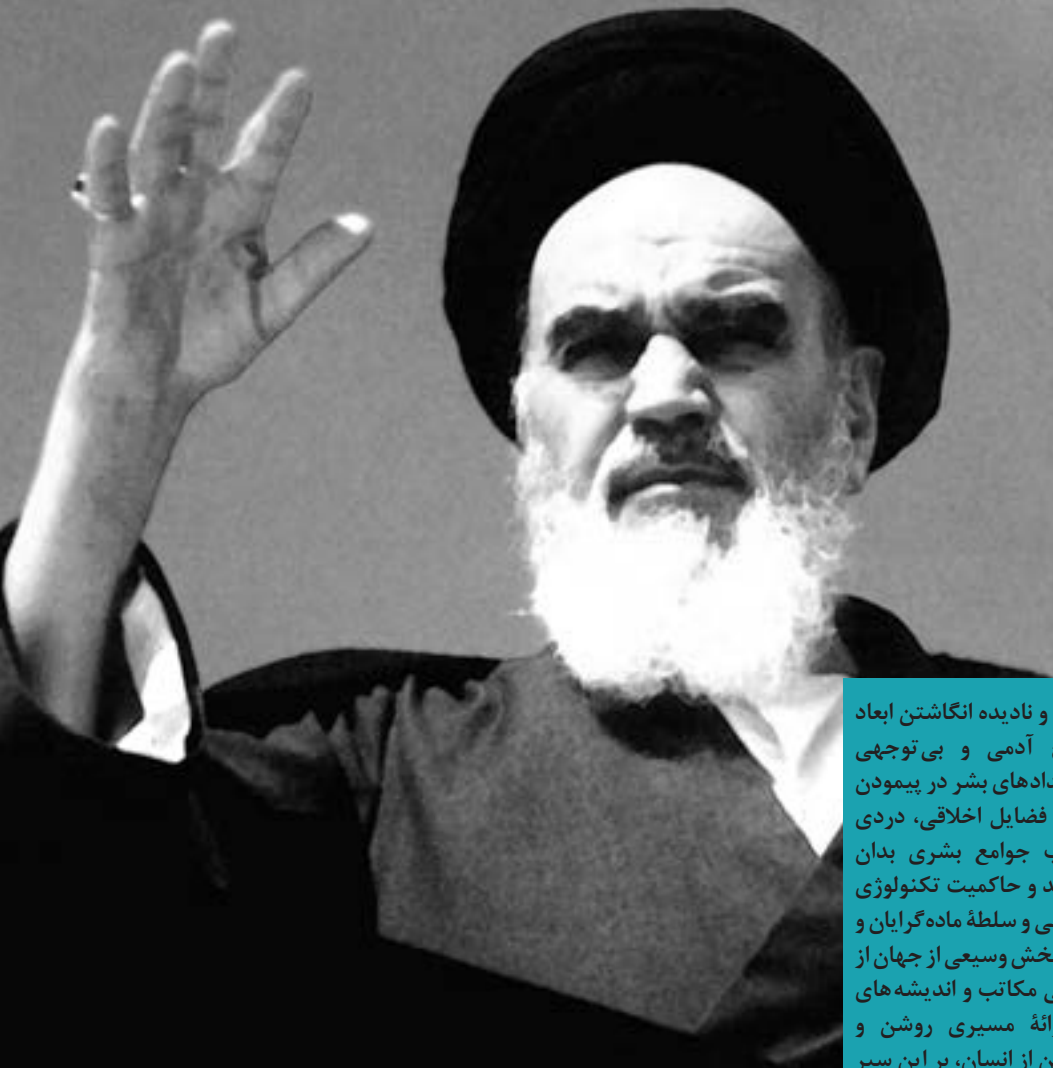
شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران: ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه:
سال انتشار و نوبت چاپ:

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
چاپ دوم ۱۳۹۶

شابک ۳-۲۵۴۶-۰۵-۹۷۸-۹۶۴

ISBN: 978_964_05_2546_3

خود فراموشی و نادیده انگاشتن ابعاد لایتناهی روح آدمی و بی توجهی نسبت به استعدادهای بشر در پیمودن سیر کمالات و فضایل اخلاقی، دردی است که اغلب جوامع بشری بدان مبتلا گردیده‌اند و حاکمیت تکنولوژی و زندگی ماشینی و سلطه ماده‌گرایان و دنیاپرستان بر بخش وسیعی از جهان از یکسو، و ناتوانی مکاتب و اندیشه‌های مختلف در ارائه مسیری روشن و تفسیری مطمئن از انسان، بر این سیر قهقرایی و از خودبیگانگی افزوده‌اند. در این میان تنها منادیان توحید و انبیاء و پاسداران حریم ارزش‌ها و معنویت‌ها بوده‌اند که تربیت انسان را وجهه جهاد مستمر خویش قرار داده و هم‌نوا با چراغ عقل و ندای فطرت، جامعه انسانی را به سوی کمالات و ارزش‌های متعالی هدایت کرده‌اند.

امام خمینی رحمه الله علیه

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

کنش ما انسان‌ها چه ویژگی‌هایی دارد؟
کنش ما چه آثار و پیامدهایی دارد؟

کنش‌های ما

۱

کنش اجتماعی چیست؟
پدیده‌های اجتماعی کدام‌اند و چگونه شکل می‌گیرند؟

پدیده‌های اجتماعی

۲

چه تصویری از جهان اجتماعی دارید؟
گسترهٔ جهان اجتماعی کجاست؟

جهان اجتماعی

۳

جهان اجتماعی از چه اجزایی تشکیل شده است؟
لایه‌های جهان اجتماعی کدام‌اند؟

تشریح جهان اجتماعی

۴

جهان اجتماعی یا جهان‌های اجتماعی؟
آیا جهان‌های اجتماعی، تاریخ (سرگذشت و سرنوشت)
یکسانی دارند؟

جهان‌های اجتماعی

۵

آیا جهان اجتماعی صرفاً تابع خواست و ارادهٔ افراد است؟
پیامدهای جهان اجتماعی فرصت‌اند یا محدودیت؟
فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان متجدد کدام‌اند؟

پیامدهای جهان اجتماعی

۶

قلمرو واقعی و آرمانی جهان اجتماعی کدام است؟
قلمرو واقعی و آرمانی جهان اجتماعی را چگونه ارزیابی کنیم؟
آیا حق و باطل، تابع جهان‌های اجتماعی‌اند؟

ارزیابی جهان‌های اجتماعی

۷

فهرست

جهان اجتماعی

فصل اول

<p>در مورد هویت چه می دانید؟ هویت فردی و اجتماعی چه نسبتی با هم دارند؟ خودآگاهی یا ناخودآگاهی؟</p>	<p>هویت فردی و اجتماعی</p>	۸
<p>جامعه پذیری چه نقشی در باز تولید هویت اجتماعی دارد؟ کنترل اجتماعی چه نقشی در باز تولید هویت اجتماعی دارد؟</p>	<p>باز تولید هویت اجتماعی</p>	۹
<p>تحرك اجتماعی چیست؟ فرصت‌ها و محدودیت‌های تغییرات هویتی کدام‌اند؟</p>	<p>تغییرات هویت اجتماعی</p>	۱۰
<p>هویت جهان اجتماعی چیست؟ فرایند تحولات هویتی جهان اجتماعی چگونه است؟</p>	<p>تحولات هویتی جهان اجتماعی</p>	۱۱
<p>ارتباط جهان‌های اجتماعی در چه صورتی به تحولات فرهنگی منجر می‌شود؟ از خودبیگانگی فرهنگی چیست؟</p>	<p>تحولات هویتی جهان اجتماعی</p>	۱۲
<p>هویت ایرانی در گذر زمان، چه تحولاتی به خود دیده است؟ انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ایرانی دارد؟</p>	<p>هویت ایرانی</p>	۱۳
<p>جمعیت هر جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟ منظور از هویت اقتصادی جامعه چیست؟</p>	<p>هویت ایرانی</p>	۱۴

فهرست
هویت
فصل دوم

دانش آموزان عزیز

سلام

از اینکه تصمیم گرفتید رشته ادبیات و علوم انسانی را برای ادامه تحصیل انتخاب کنید خوشحالیم و این تصمیم و انتخاب را به شما تبریک می‌گوییم. انتخابی زیباست که رسالتی سنگین به دنبال دارد. علوم انسانی مسیر شناختن و ساختن خویشتن، دیگران و جوامع انسانی است. رشته ادبیات و علوم انسانی در دوره متوسطه، دروس مختلفی دارد. جامعه‌شناسی یکی از آنهاست که امسال و سال‌های آینده کم‌وبیش با مباحث آن آشنا می‌شوید. کتاب حاضر در دو فصل و ۱۴ درس تنظیم شده است.

فصل اول روایت زندگی اجتماعی انسان‌هاست. در این فصل می‌خوانید که انسان‌ها براساس آگاهی و اراده عمل می‌کنند و در ارتباط با هم، جهان اجتماعی را پدید می‌آورند. جهان اجتماعی با ایجاد فرصت‌ها و محدودیت‌هایی روابط انسان‌ها را با طبیعت، ماورای طبیعت، دیگران و خودشان سامان می‌بخشد و از این طریق زندگی مشترک آنها را ممکن می‌سازد. از آنجا که آگاهی‌ها و اراده‌ها متفاوت‌اند، جهان‌های اجتماعی گوناگونی شکل می‌گیرند که شیوه‌های زندگی متفاوتی پدید می‌آورند. سپس ملاک‌هایی برای نقد و ارزیابی جهان‌های اجتماعی معرفی می‌شود تا شما بتوانید با استفاده از آنها درباره جهان‌های اجتماعی داوری کنید.

فصل دوم روایت هویت یا «کیستی؟» انسان‌هاست. در این فصل ابتدا از ابعاد فردی و اجتماعی هویت سخن می‌گوییم که ما را به بررسی رابطه فرد و جهان اجتماعی می‌کشاند. هویت اجتماعی افراد، حاصل عضویت آنها در جهان اجتماعی و هویت جهان اجتماعی حاصل فرهنگ آن است. هویت اجتماعی افراد و هویت فرهنگی جهان اجتماعی به یکدیگر وابسته‌اند. از این رو تداوم و تحول هویت جهان اجتماعی مطرح می‌شود و هویت ایرانی در گذر زمان بررسی می‌گردد.

استفاده مطلوب از کتاب حاضر مستلزم حضور فعال و پرشور شما در کلاس درس و بهره بردن از دانسته‌ها و تجربه‌های ارزشمند دبیران می‌باشد. تلاش کنید با همدلی و همراهی با دوستان و دبیران خود در مباحث کلاس شرکت کنید. سعی کنید خوب بشنوید، خوب بخوانید، خوب بگویید، خوب بپرسید و خوب بنویسید. در این راستا فعالیت‌های زیر در کتاب گنجانده شده است:

- هر درس به دو یا سه بخش تقسیم شده است. در هر بخش، موقعیت یادگیری طراحی شده که هدف آن برانگیختن علاقه و کنجکاوی شماست. پرسش‌های مطرح شده در این موقعیت یادگیری را با دقت بخوانید و با استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های خود به آنها پاسخ دهید و پس از مطالعه متن درس، پاسخ‌های اولیه خود را با پاسخ‌های کتاب مقایسه کنید.
- در هر درس، فعالیت‌هایی با عناوین مختلف مانند «گفت‌وگو کنید»، «تمونه بیاورید»، «تأمل کنید» و ... وجود دارد. این فعالیت‌ها را با نظارت و هدایت دبیران محترم در جریان کلاس انجام دهید.
- «بخوانیم و بدانیم» راهی است برای علاقه‌مند کردن شما به مطالعه بیشتر. چه خوب است

به جای مراجعه به «کتاب‌های کمک درسی» غیرمفید از «کتاب‌های غیردرسی» مفید استفاده کنید تا در دانسته‌ها و تجربه‌های علما و اندیشمندان شریک شوید.

● تصویرها، جدول‌ها و نمودارها در انتقال محتوای درس‌ها به شما کمک می‌کنند. در آنها تأمل کنید و اگر علاقه‌مند بودید تصویرهایی را که مناسب می‌دانید به ما پیشنهاد دهید.

● صفحه پایانی هر درس شامل سه بخش «مفاهیم کلیدی»، «خلاصه کنید»، «آنچه از این درس آموختیم» است:

۱- مفاهیم کلیدی: هر درس درباره یک مفهوم کلیدی و چند مفهوم فرعی تألیف شده است. سعی کنید مجموعه مفاهیم اصلی و فرعی آن را بیابید.

۲- خلاصه کنید: ابتدا پرسش‌های مهمی را که هر درس در پی پاسخ دادن به آنهاست، پیدا کنید تا بتوانید مطالب مهم را از مطالبی که اهمیت کمتری دارند تشخیص دهید. می‌توان گفت شما در این بخش یا مفاهیم کلیدی را تعریف می‌کنید یا رابطه آنها را در قالب یک گزاره یا جمله می‌نویسید.

۳- آنچه از این درس آموختیم: در این بخش، خود را در جایگاه معلمان و مؤلفان کتاب قرار دهید. وقتی با قصد آموزش به دیگران، درس را بخوانید آن را بهتر و عمیق‌تر می‌فهمید و وقتی بنویسید، بهتر فکر می‌کنید. نوشته‌های خود را بخوانید و به نوشته‌های دیگران هم خوب گوش کنید، آنها را با یکدیگر مقایسه کنید و با هدایت دبیر خود بهترین نوشته را انتخاب کنید و به نام نویسنده آن در این قسمت بنویسید.

ارزشیابی این درس، به دو شکل زیر انجام می‌شود.

الف) ارزشیابی مستمر که شامل موارد زیر می‌شود:

✓ حضور فعال و پرشور در کلاس و شرکت در بحث و گفت‌وگوهای کلاسی

✓ انجام فعالیت‌های کلاسی

✓ همکاری در کارهای گروهی

✓ پرسش‌های کلاسی به صورت کتبی و شفاهی (این پرسش‌ها از تمامی عناصر کتاب از جمله

«بخوانیم و بدانیم» صورت می‌گیرد)

✓ انجام فعالیت‌های پژوهشی، نوآوری‌ها و خلاقیت‌های علمی، ادبی و هنری

ب) ارزشیابی پایان هر نیم‌سال که به صورت کتبی و براساس بارم‌بندی مشخص انجام می‌شود.

شورای برنامه‌ریزی علوم اجتماعی، دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری